

Tendències

Els rebutjos domèstics

El cistell d'anar a comprar, farcit de **PLÀSTIC**

La bossa d'un sol ús decau, però arriba un arsenal d'envasos superflus contaminants

ANTONIO CERRILLO
Barcelona

La rutinària tasca de comprar aliments ha convertit el ciutadà en gestor improvisat de residus. La cistella de la compra s'omple cada vegada més d'envasos, moltes vegades innecessaris; d'embolcalls el maneig dels quals transforma la cuina domèstica en una planta de tractament domèstica. Els canvis en la distribució d'aliments i les teòriques comoditats que ofereix l'autoservei al súper es tornen contra del consumidor.

La disminució del temps que dediquem a la compra i a la preparació d'aliments té la seva cara negativa. Els nous hàbits deixen un rastre desmesurat de residus a casa, testimonis muts dels nostres comportaments més irreflexius. Bé, en realitat, el súper ja pensa per nosaltres.

COMPLICACIÓ

Materials mixtos converteixen en titànica la recollida selectiva en la llar

La bossa d'un sol ús es bat en retirada (i té un preu). Però ara el súper acull un arsenal de nous embolcalls superflus i recipients de tot tipus i mida.

Ordenar els aliments després de la compra té perill. El cartró dels cereals d'esmorzar és exageradament gran; fruites i verdures deixen una reguera de petites bossetes de plàstic inaprofitable; la carn i xarcuteria arriba amb safates de plàstic inútils que curullen la galleda d'escombraries; la fruita es ven també en cistelles de plàstic, amb xarxes i cel·lofan que oculten el mal estat del producte en la part inferior; els talls de pernil o formatge s'embolliquen entre infinites capes invisibles que pots ingerir si et descuides. En la mesura que s'ha ge-

La venda a granel reneix amb força a Barcelona

■ La venda de productes a granel viu moments d'esplendor a Gràcia o el Born, a Barcelona. Les velles botigues de productes a granel, d'estètica sòbria i tristoia, han donat pas a atractius comerços que mostren els aliments lliures d'embolcalls i barreres visuals. "Emboliquem amb bosses de fècula de patata, blat de moro o paper reciclat", explica Héctor Montetes, responsable de la botiga Granel de Gràcia (situada al carrer Puigmartí, 11). El comerç serveix llegums, farines, fruits secs, cereals i espècies. "El 70% són productes de proximitat", destaca el seu responsable.

La botiga de Jaime J. Renobell (Picasso, 34) permet comprar llegums, farines i cereals; però també disposa d'una paret sencera de flocs per esmorzar i fins a 23 tipus de mongetes. La graneria Sala (Travessera de Gràcia, 137) disposa de tota mena de llegums secs i llavors ecològiques: de soja, sèsam, quinoa o amarant.

I Casa Perris (plaça Comercial, 2, Born) exhibeix llegums recuperats, fruits secs que ells torren i farines per a tots els gustos (per a pa, pasta, pizza, fer briox...). Afavorir les normatives i les estratègies de la venda a granel és donar dret a què el comprador pugui renunciar a emportar-se tant plàstic a casa.

neralitzat la compra d'aliments al supermercat, els nous comerços han donat tot el protagonisme a l'autoservei, per facilitar la compra. Però la factura és cara.

Hem omplert la cuina d'escombraries plàstiques sense adonar-nos-en. I en poc temps. Primer, va anar desapareixent la venda a granel i vam deixar de buscar el producte concret al comerç (unes lleties o uns cigrons de tal o tal lloc), mentre que la gran distribució ha reforçat les marques, per a les quals l'envàs és el seu suport aliat. I en l'època més recent, l'afany per afavorir la rapidesa i la comoditat en la compra provoca la desaparició del xarcuter o el carnisser que venia el producte fresc al taulell.

El resultat: una proliferació d'envasos per embolcar, conservar, o per protegir el menjar precuinat o a punt de ser consumit a l'instant. Però tot això compli la recollida selectiva a casa fins a límits insospitats. N'hi ha molts, d'exemples. Fins i tot el pa s'envolta en un envàs de paper i plàstic.

Molts ciutadans prefereixen dedicar el temps al lleure, i no a comprar, seleccionar bé o cuinar els aliments. "Abans es planificava més la compra; ara no tant", diu Víctor Mitjans, director d'estudis de la Fundació per a la Prevenció de Residus. És freqüent que qui treballa i acaba l'horari laboral a mitja tarda o a la nit resolgui la rutina de compra entrant al comerç o al súper que li va de passada cap a casa per proveir-se de l'imprescindible.

Els supermercats compleixen el seu paper. Faciliten la compra còmoda i la selecció immediata del producte (eviten fer cua davant el dependent per exemple...). "L'envàs permet comprar temps i comoditat. I els aliments cuinats envasats també supleen les mancances o el desconeixement dels que no saben cuinar. Però el resultat és que omplim la casa de residus", assegura Mitjans.

ALIMENTS SOBREENVASATS

CROQUETES

Croquetes fetes com a casa embolicades en envàs de plàstic. En canvi, a la dreta, observem les croquetes comprades en una botiga en envàs a granel

CARN

Aquí es presenta en una safata de poliestirè expandit (no reaprofitable), mentre que a la dreta s'ha posat directament a la carmanyola per evitar envasos

DETERGENT

Aquí està en un envàs de cartró sobredimensionat en comparació amb el contingut del interior. A la dreta, el detergent comprat a granel

CEREALS

Habitualment, es venen dins de bosses de plàstic i caps de cartró sobredimensionada, però en alguns comerços es poden comprar a granel

FORMATGE I PERNIL

Cada dia és més normal comprar-los en talls i envasats en safata de plàstic; però es poden comprar a pes al xarcuter

La invasió dels envasos s'ha vist afavorida a més per la intrusió d'embolcalls superflus, ideats sobretot perquè el producte guanyi presència, volum o visibilitat –encara que de vegades de forma aparatosa–.

GUANYAR PRESENCIA

En envasar es guanya temps i comoditat, però la casa s'omple de rebutjos

UNA TENDÈNCIA NECESSÀRIA

Els fabricants afirmen que els últims anys han reduït el pes dels recipients

Tot això, però, delecta els responsables de màrqueting, que han trobat en els envasos generosos un suport per a la publicitat.

No només són exagerats els envasos de cereals per a l'esmor-

zar, pensats perquè la marca sigui més visible i per trobar-la al súper com més aviat millor.

Hi ha casos en què l'embolcall és una molèstia afegida per al client perquè s'ha dissenyat per formar lots, a fi d'incrementar les vendes. Així, tenim conserves en llauna envoltades en cartró; dentífics en envàs de plàstic que al seu torn també està recobert de cartró, o iogurts agrupats que, una vegada a la nevera, l'omplen d'escombraries de paper.

La conseqüència és que així es restringeix la possibilitat de comprar productes individualitzats. Els envasos es dissenyen com un element per comprar més del compte. És una cursa irracional, perquè el preu és que compres en excés i els productes caduquen, diu Víctor Mitjans.

Hi ha tal proliferació, que la meitat del volum del contenidor groc (envasos lleugers) l'ocupen els envasos de begudes, ja siguin d'aigua, cervesa, sucs, refrescos, llet o altres, a causa que el consum d'aquest segment és el que més augmenta, segons un estudi

DADES I XIFRES

Consum

Cada català consumeix de mitjana **703 quilos** de menjar i beguda per persona i any

60%

Un estudi del 2011 va demostrar que la compra als mercats municipals de Molins de Rei (Baix

Llobregat) reduïa un **60%** la generació de residus d'envasos respecte a una compra habitual

Un 84%

Alimentació i drogueria representen més del **84%** dels productes envasats

Pes

L'envàs del iogurt líquid en pot de 100 ml pesava 6,9 grams l'any 2000, però ara pesa 5,18 grams (un **25% menys**)

COMPRA A GRANEL O ENVÀS REUTILITZABLE

LLAUNES DE TONYINA

Aquest és un paquet de tres llaunes petites amb embolcall superflu de cartró. L'últim embolcall és perfectament evitable

OUS

Una mostra d'ous en ouera tradicional, i a l'esquerra ous en ouera en un envàs de plàstic i cartró i, a més, amb retractilat; ple d'embotalls. doncs

AIGUA

Aigua de l'aixeta i aigua en envàs de plàstic PET són les dues opcions que té el consumidor per triar la que s'ajusti més bé als seus criteris i gustos

CERVESA

Cerveses en envasos reutilitzables que s'han comprat en un celler del barri, i, a l'esquerra, cervesa en llauna, agrupada i amb anella de plàstic

FRUITA I VERDURA

Fruita i verdura comprada a granel i, a l'esquerra, fruita i verdura envasada en safates i bosses de plàstic, opció en auge

PA

Pa i la seva bossa de tela reutilitzable. En canvi, a l'esquerra apareix en una bossa mixta de paper i plàstic, un model que s'estén de forma imparable

A COMPRAR

Bossa reutilitzable de tela i, a l'esquerra, bosses de plàstic d'un sol ús, la proliferació de les quals ha remès gràcies a la campanya de conscienciació

de la Fundació per a la Prevenció de Residus.

De fet, la meitat dels envasos domèstics corresponen als envasos de begudes. Durant els anys vuitanta i noranta del segle passat es va produir un augment del consum de begudes en paral·lel a la desaparició de l'envàs retornable i la irrupció de la llauna.

Antonio Barrón, portaveu d'Ecoembes (el sistema que finança la recollida d'envasos per al seu reciclatge), afirma en canvi que, "en general, les empreses tendeixen a reduir el pes de l'envàs que posen al mercat, ja que això els permet reduir costes".

"Aquesta tendència és clara als sectors d'alimentació i drogueria, que representen més del 84% dels productes envasats", agrega Barrón. L'ampolla d'aigua envasada pesava 21,8 grams l'any 2000, mentre que l'any 2013 va reduir el seu pes un 17%. De la mateixa manera, la llauna d'alumini de begudes refrescants de 0,33 litres, que pesava 15,8 grams l'any 2000, n'ha retallat el pes un 36%, diu. Ecoem-

bes considera que també cal destacar les mesures d'ecodisseny que fan servir alguns envasos de begudes, que han començat a utilitzar plàstic reciclat o d'origen vegetal.

Altres experts proposen un gran pacte entre les empreses envasadores, administracions y en-

titats cíviques per reduir embolcalls innecessaris i frenar aquesta estratègia d'exhibir el producte alimentari com a paó. Una estratègia en la qual tots perden: energia, recursos i materials.●

CONSULTEU INFORMACIÓ AMPLIADA AL NOSTRE CANAL NATURAL www.lavanguardia.com/natural

La reutilització de les ampolles en l'hostaleria ha baixat un 30% en sis anys

Nostàlgia de la Xibeca

A. CERRILLO Barcelona

La reutilització d'envasos (retornables) es resisteix a desaparèixer, però està ferida de mort. No obstant això, els experts creuen que aquesta fórmula podria resoldre la proliferació d'envasos (el 50% d'aquests residus correspon a envasos de begudes); però aquesta opció està molt restringida i ha quedat circumscribida a Espanya a l'hostaleria (hotels, restaurants i cafeteries). És el seu últim reducte. En canvi, a Alemanya, gaudeix de bona salut, i els envasos de vidre o plàstic es poden omplir.

La reutilització d'envasos de begudes ha desaparegut en l'ús domèstic, i molts en tenen nostàlgia. L'últim envàs retornable va ser el de la popular Xibeca, que va deixar de circular fa deu anys. Les grans distribuïdores veïen la devolució de l'envàs com un destorb (per cara).

A més, la reutilització en el sector de l'hostaleria s'està desplomant. Ha baixat un 30% en els últims sis anys, segons José Manuel Fernández Echevarría, director general de la Federació Espanyola d'Empreses de Distribució, un sector que s'encarrega de transportar begudes i aliments. El descens es deu a la penetració de les llaunes, cada vegada més visibles en bars i restaurants. Encara així, es reutilitzen 2,2 milions d'ampolles de begudes cada dia (el 18% a Catalunya) en la restauració (cervesa, refrescos i aigua).

I com augmentar la reutilització? Fernández Echevarría demana que s'introdueixi el sistema de dipòsit, devolució i retorn de l'envàs al comerç, com han fet Alemanya i més de 40

països i regions del món. La flota dels camions d'aquesta Federació podria aprofitar els viatges de tornada per recollir els residus d'envasos, diu. "Amb el sistema de dipòsit, l'envàs té valor; per això es torna i es recupera. Ningú no el tira", afegeix Fernández. Es podrien aprofitar 20 milions d'ampolles cada dia al sector domèstic i la restauració. "És una pena que no es faci".

Un estudi sobre els contenidors grisos (de rebuig) a 24 municipis va concloure que el 77% dels residus introduïts eren envasos (plàstic, metalls, cartró...), que no havien estat dipo-

Cada dia es podrien aprofitar 20 milions de cascots d'ús domèstic i de restauració

sitats convenientment al seu contenidor (el groc), diu Víctor Mitjans.

Això significa que tres de cada quatre vegades que l'ajuntament buida el contenidor gris recull en realitat envasos, amb la qual cosa assumeix un cost que no li correspon (el cost extra de la recollida dels envasos d'iglú groc l'han de pagar els envasadors i no l'ajuntament). "El fracàs de l'actual sistema fa que la recollida d'envasos costi als ajuntaments catalans 295 milions d'euros (comptant plàstics, vidre, caixes...), mentre que els envasadors només paguen 85 milions (punt verd). La resta la paguen els ciutadans amb els seus impostos", diu Mitjans al·ludint a l'estudi de la seva fundació.●

La interminable llista dels deures pendents

ANÀLISI

Cristina Jolonch

Tornen els nens de l'escola amb la lliçó del reciclatge apres. Arriben disposats a reprendre els seus pares si els han embolicat l'entrepà amb paper d'alumini, si han deixat l'aixeta rajant massa temps o si han oblidat abocar l'oli sobrant de fregir les croquetes al recipient que ells mateixos van dei-

xar al marbre de la cuina i que han de lliurar a classe quan estigui ple. Quanta culpabilitat i quants deures per fer. Quantes coses que sabem però oblidem amb massa freqüència: estaria bé comprar millor i amb més calma, anar més sovint al mercat o a la botiga que ens agrada en comptes d'acabar agafar qualsevol cosa al vol just abans que tanquin el supermercat més pròxim; estaria bé comprar el que fa falta i no omplir la nevera de

productes que sabem que acabaran pansits i aniran a parar al cubell de les escombraries sense haver arribat mai al plat; estaria bé passar una estoneta més a la cuina i no sortir del conflicte obrint un sobre o una llauna. Que ens esforcésim a triar ingredients de temporada i de proximitat; que ens fixéssim menys en el contingut i més en el contingut; que deixéssim de menjar pels ulls i prenguéssim el temps que calgui per llegir amb cal-

ma aquestes etiquetes en lletra microscòpica –no és cada vegada més petita, és la seva vista cansada o exhausta–. Perquè, com gairebé sempre, és en aquesta lletra minúscula, dissimulada en un racó d'un embolcall excessiu, on sol amagar-se la trampa; on ens diu o ens hauria de dir tota la veritat sobre ingredients i additius. Quantes coses oblidades que, pobres nens, hauran d'aprendre per refrescar-nos la memòria.